

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

Innlegg på UHRs representantskapsmøte 13. mai

Ambisjoner og insentiver for kvalitet

Statssekretær Bjørn Haugstad

”Vi sprer ressursene til forskning og høyere utdanning for tynt. Vi har for mange små og sårbare fagmiljø som tilbyr de samme utdanningene. Det fører til at mange små institusjoner legger strategier for å konkurrere med hverandre i stedet for å samarbeide.”

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen
Kontaktkonferansen januar 2014

Spørsmål til forholdet mellom struktur og ambisjoner

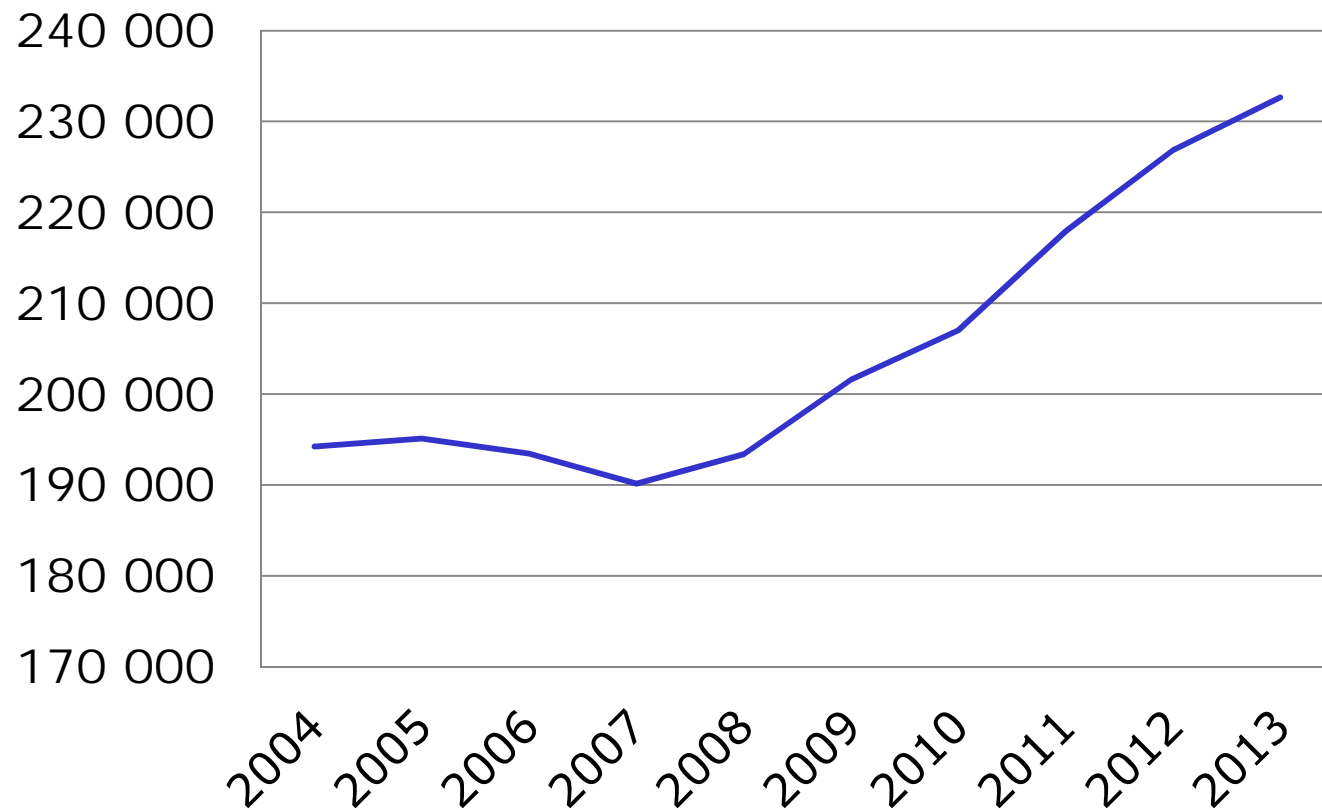
Er dagens struktur tilpasset ambisjonene om at Norge skal være en ledende kunnskapsnasjon som bidrar til å løse de globale utfordringene og dekker samfunnets kompetansebehov innenfor kostnadseffektive rammer?

Bakgrunn – samfunnsbehov

1. Høykostland – ny kunnskap for produktivitet og verdiskaping
2. Velferdsstatens utfordringer – ny kunnskap for å håndtere velferdsforventninger
3. Kunnskap for vår tids globale utfordringer (f. eks klima, helse og bærekraftig bruk av naturressurser)
4. Absorpsjonskapasitet – for å nyttiggjøre oss kunnskap utenfra
5. Behov for kultur for kontinuerlig forbedring

Status norsk UH-sektor - utdanning

Antall studenter

Status norsk UH-sektor - forskning

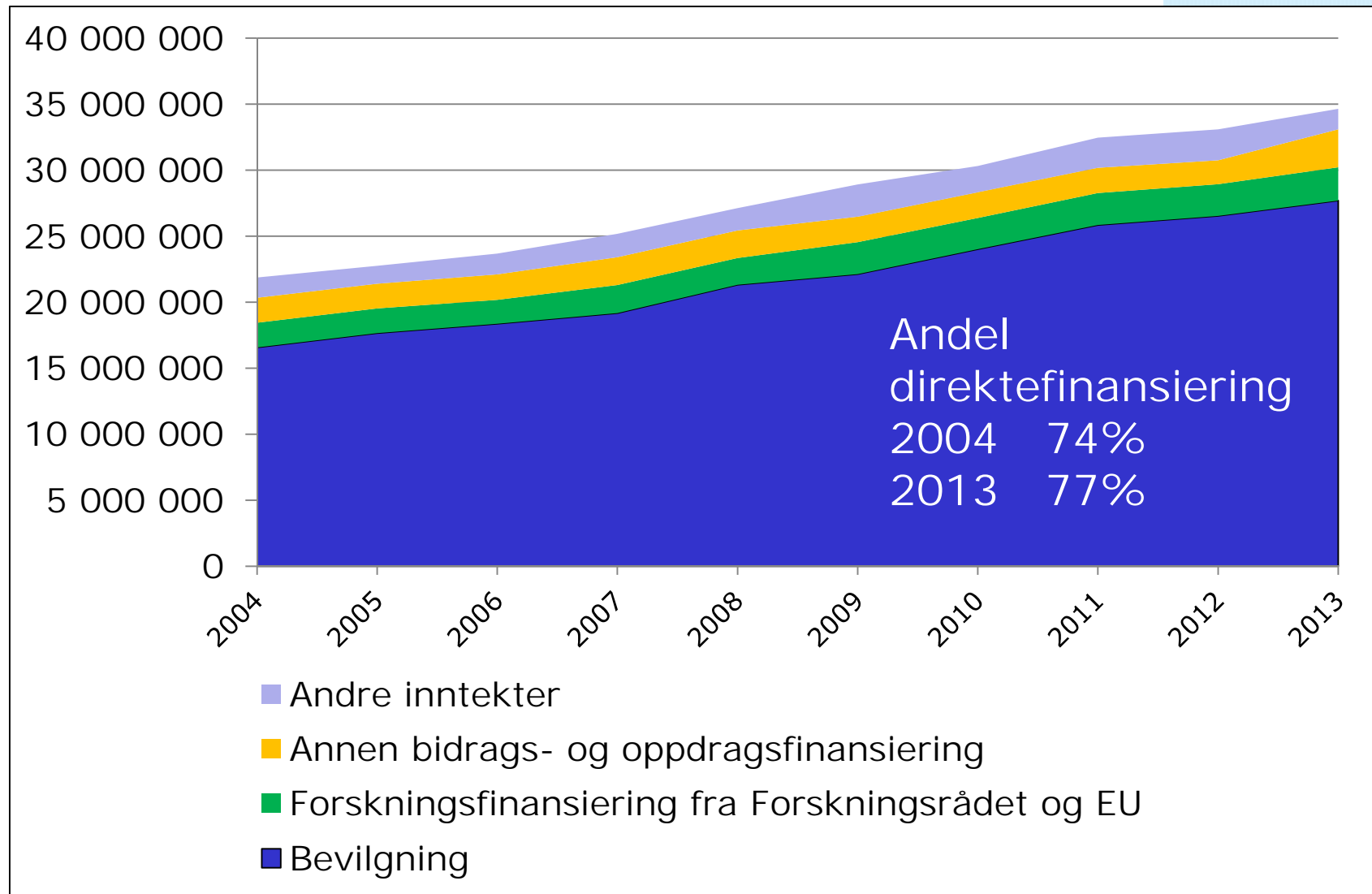
- Økt publisering, mer internasjonalt orienterte forskere
- Flere doktorgrader enn noen sinne
- Men: kvantitet heller enn kvalitet?
- Manglende gjennomslagskraft
 - Færre siteringer enn S og DK
- Lav deltagelse i EUs rammeprogram sammenlignet med andre nordiske
- Mange små og svake fagmiljøer:

«The research [...] was fragmented, without a sufficiently clear focus and sometimes without appropriate methodological consideration, which resulted in superficial results.»

Spørsmål - Internasjonale tendenser

Flere nærliggende land konsentrerer sine ressurser til forskning og høyere utdanning og gjennomfører strukturendringer – hva betyr det for Norge?

Inntekter fordelt på inntektskilde - statlige

Spørsmål – demografiske utfordringer

Hvilke konsekvenser får de demografiske endringene for din institusjon?

Premisser for strukturgjennomgang

- Tilgangen til høyere utdanning skal ikke svekkes, men tenke nytt og bruke mulighetene den teknologiske utviklingen gir
- Utdanning og forskning av god kvalitet i robuste fagmiljøer som ufravikelig krav
- Administrasjon med kapasitet og kompetanse til å støtte opp under utdanning og forskning
- Styrer med ansvar for kjerneoppgavene og samfunnsoppdraget i regionen, i tillegg til den strategiske rollen og kontrollfunksjonen.
- Ikke en diskusjon om studiesteder, men om institusjoner

Spørsmål departementet stiller seg

- Bør alle institusjonene ha alle faglige fullmakter?
- Bør alle institusjoner ha en posisjon til å kunne lykkes på nasjonale og internasjonale konkurransearenaer
- Bør alle institusjoner som gir lærerutdanning ha kompetanse og kapasitet til å gi tilbud om master innen alle de sentrale skolefagene?
- Hva slags struktur sikrer institusjonene en profesjonell administrasjon som støtter godt opp om kjerneaktivitetene og kan håndtere komplekse administrative saker som eks. EU-prosjekter og offentlig anbudsregler?

Spørsmål - små universitetsfag

- Hvilke grep kan stimulere til mer arbeidsdeling i små fag mellom de eldste universitetene?
- Er det mulig å tenke seg mer nordisk samarbeid og arbeidsdeling i små fag?

Spørsmål - svak søkning

- Bør institusjoner med få søkere og lave studenttall legge ned tilbud som er dekket av andre i regionen?
- Tilbys like utdanninger for mange steder?
- Ved rekrutteringsproblemer, lave studenttall og demografiske forhold – hvilken plass skal institusjonen ha i den framtidige strukturen for høyere utdanning?

Spørsmål – antall kandidater

- Hvor mange kandidater må utdannes ved institusjonen/utdanningen for at den skal ha en viktig funksjon mht å bidra til å dekke arbeidsmarkedets behov?
- Hvor lave kandidattall er forenelig med studiekvalitet, robusthet og kostnads-effektivitet?
- Bør små mastergradstilbud samles på noen utvalgte høyskoler for å sikre at studentene inngår i et fagmiljø?

Spørsmål – små doktorgradsutdanningsmiljøer

- Hvordan sikre at ph.d-studenter inngår i større fagmiljøer enn hva som er tilfelle ved mange av de nye doktorgradsgivende institusjoner i dag for å sikre høy kvalitet og bedre gjennomstrømming?

Spørsmål til de beste norske

Hvilke strukturelle grep bør universitetene ta for å styrke sin internasjonale posisjon og lykkes bedre på internasjonale konkurransearenaer?

Spørsmål – bruk av FoU-ressurser

- Hvordan bør strukturen i UH-sektoren være for å bidra til bedre forskning og konsentrasjon av ressurser ved universiteter og høyskoler?

Spørsmål – kompetanse

- Kan institusjoner med lav andel ansatte med førstekompetanse innfri UH-lovens krav om forskningsbasert utdanning?
- Hvordan sikre at faglig tilsatte har tilstrekkelig pedagogisk kompetanse og evne til å fornye undervisningen til å møte studenter med høy IKT-kompetanse?

Forholdet mellom store spørsmål og små forskningsmiljøer i profesjonsfagene

- Hvordan organisere forskning på store samfunnsutfordringer som for eksempel aldring og omsorg, når forskningen i aktuelle profesjonsfag er nærmest enmannsforetak?
- Bør profesjonsutdanningene tilbys på færre institusjoner, slik at fagmiljøene er mer robuste?
- Hvordan sikre at profesjonsutdanningene er FoU-baserte?

Spørsmål – internasjonalisering

- Hvordan bør strukturen i UH-sektoren være for å sikre UH-lovens intensjoner om at alle institusjoner skal tilby utdanning og utføre forskning på høyt internasjonalt nivå?

Spørsmål - administrasjon

- Hvordan sikre en profesjonell og kostnadseffektiv administrasjon i UH-sektoren som støtter opp om kjerneoppgavene forskning og utdanning?

Spørsmål – instituttsektoren

- Hvordan kan endringer i relasjonen mellom universiteter og høyskoler og instituttsektoren bidra til økt kvalitet i forskning og høyere utdanning?

Fra SAK til SAKS

- Samarbeid, Arbeidsdeling og Konsentrasjon suppleres med Sammenslåing

- Kriterier for SAKS: Kvalitet, Robusthet, Effektivitet
- Sammenslåing uten solid forankring i institusjonene siste utvei

Virkemidler for kvalitet, robusthet, effektivitet

- Reelle ambisjoner kombinert med vilje til nødvendig omprioritering
- Kultur for kontinuerlig forbedring
- Strukturerende virkemidler
 - Faglige fullmakter
 - Akademiske standarder (EQF) som følges opp (evalueringer)
 - Minimumskrav av ymse slag
 - Finansieringsmodell og incentiver
 - Tildelingsbrev, etatsstyring
- Sammensetning av universiteter og høyskoler – SAKS

Eksempel på mulige grep for akademisk standard

- Nasjonal eksamen i fag med rammeplan
 - NOKUT:
 - Gjennomgang av tilsynsmodell
 - Internasjonal peer review av studietilbud
 - Gjennomgang av beskrivelser av læringsutbytte (tilstrekkelig ambisiøst?), eksamen (relevant for beskrevet læringsutbytte?), praksis for karaktersetting (strengt nok?)
 - Nasjonal kvalitetssikring gjennom re-sensur basert på stikkprøver
- (Ja, dette er mulig uten å svekke akademisk frihet)

Oppdrag - bakgrunn

- Kritisk egenvurdering av nåsituasjon
- Demografisk utvikling i rekrutteringsgrunnlaget
- Politiske forventninger til styrket akademisk standard i studietilbud, mobilisering for H2020, osv
- Dagens økonomiske rammebetingelser; ikke økning i ikke-resultatavhengige bevilgninger fra KD

Oppdrag i substans (1)

- Ønsket strategisk profil 2020
 - Faglige prioriteringer (forskning og utdanningstilbud)
 - Konkrete ambisjoner innen kjerneoppgavene utdanning, forskning, kunnskapsdeling
 - Viktigste målgrupper og partnere
- Kritisk vurdering av egne forutsetninger for å realisere strategisk profil

Oppdrag i substans (2)

- Hovedgrep for å realisere strategisk profil
- Særskilt vurdering av SAKS
 - Ingen institusjon er i seg selv verneverdige (men studiested kan være det)
- Identifisering av nødvendige endringer i rammebetingelser (unntatt "mer penger")
- Kan ta utgangspunkt i eksisterende planer
- Gjelder alle statlige UH-institusjoner

Oppsummert

- Hvor og hvordan finner og realiserer din institusjon sin strategiske posisjon i et UH-landskap med:
 - Færre institusjoner
 - En krevende demografisk utvikling (for mange)
 - Tydeligere forventinger til akademisk standard (læringsutbytte, forskningskvalitet) som følges opp og får konsekvenser